

Nro. 29.

**A FELS. R. TSASZARNAK ÉS A KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMEBŐL.**

*Költ Bétsben Kedden Octobernek 8-ik napján,
1799-ik esztendőben.*

Béts.

Ö Felsége a' maga neve' napját pénteken, az az 4 dik Octoberben, *Laxenburg* névű nyári mulató Kastélyában méltóztatott el-ünnepelni ; dél után valami öt óra tájban meg jelent Ö Felsége Felséges Afzszonyunkkal, a' falú mellett lévő szép térséges mezőn, ottan szemlélte a' számára fel állított zöld ágokkal fel-ékesített tronusból a' tsintalan paraliztoknak vig játékjaikat, melyel a' földmivelő ifjuság innepi tiszteletet tett ö Felségének: Mind hajdon a' Romaiak *Circus* név alatt szöktak volt, triumphalis arcusok alatt,

F f

oly módon voltak ezen parasztnak játékaik is el intéztetve; pálya-futással, minden féle testi agilitásokkal, ugrással, nyerték a' fel-tett jutalmakat az ifju paraszt legénkék és leánykák. A' szép mezei multság után estvére kelve öröm-kiáltások között tértek ismét vissza ő Felsegek nyári palotájokba; a' hol a' következett Vasárnap, illuninációk, és hasonló-képpen külömb-külobb féle vig idő-töltesek, karu-felezések, hajozások folytak.

Nékünk ma sok volna, mit írjunk: de ma fogunk írni leg rövidebben. — Sok leveleink érkeztek Erdélyből és Magyar Országról; melyeket *ex officio* ki kell nyomtattatnunk: a' külső levelek tele vagynak fontos tudósításokkal, melyekből tsak kevésfel szolgálhatunk — minthogy egymásnak felette sokakban ellene mondanak. Ezek a' *Helvétziai és Hollandiai* dolgokat foglalják magokba. Tele vagynak vélek a' *Hámburgi, Fránkfurtti, és Régensburggi*, a' más minden levelek: de hijába — mert ezek ellene mondanak — nem tsak egymásnak, hanem tulajdon magoknak - magoknak is. — Várjunk bizonyosabbakat. — A' *Bétsi Udvari Ujjságban* a' következőket hirdettette-ki (altálunk a' lehetőségig szóról szóra fordítva), a' mult Szombaton, Oktob. 6-dikán, a' Fő hadi Cancellária: — „

„*Károly* Királyi fő Hertzegtől olyan tudósítás érkezett ide *Bétsbe*, hogy a' *Gen. Petraschtól* (a' *Helvétziai* egyesült tábornak bal Izárnyáról) ő Fő Hertzegségéhez érkezett jelentés szerént, az ellenség Sept. 25-dikéna hajnali 3 órákor, a' *Lintli* mejjékéna fekvő *Gen. Hotze* tábo-

rát, nagy erővel meg támogta, és ezt, a' leg vakmerőbb ellentállás mellett is, hátrálásra kényszerítette, az után, minekutánna F. M. Lieutenant *Hocze'* maga, már jó reggeli 5 orakór megölettetett volna. —

„Ezen történet után F. M. Lieutenant *Petrusch*, az említett táborral, *Bildhausonn* keresztül *Lichtensteyg* felé hátrált visszra: a' midön egyszermind *Linken* és *Jellachich* Generálisaink, *Graubundiának* és *Vorarlbergiának* fedeztetésére fordították szükségés gondoskodásaikat. —

„Minthogy továbbá, Gen. *Nauendorff*ól (a' Helvétziai egyesült tábor' jobb szárnyáról) olyan jelentés érkezett *Károly* Királyi fő Hertzeghez, hogy ugyan azon Sept. 25-dikénn, az ellenség' a' Generál-Lieutenant *Korsakow'* vezérlése alatt Helvétziában lévő (a' *Linthnek* a' *Zürchi* tóba való szakadásától fogva a' *Limathnak* az *Aarba* való szakadásáig ki-kerjeszkedő, és ez iszerént a' Helvétziai tábornak *Centrumát* formáló) *Orosz* tábort is két felölről meg-támogta, és ezt, a' leg vitézebb ellentállás mellett is, a' maga fekvéséről el-menni kéntelenítette légyen; 's-minthogy végezetre, mindenünnen olyan jelentések érkeztek ö Királyi Fő Hertzegségéhez, hogy azon ellenséges seregeknek nagyobb része, a' melyek eddig a' *Közép-Rénusnál* feküdtenek, most már a' *Felső-Rénus* felé kezdtek légyen fel-vonni magokat: mind-ezekre-nézve ö Fő Hertzegsége is arra indittatott, hogy a' magával lévő seregeknek nagyobb részével, ugyan azon *Felső-Rénus'* vidékeire fel nyomúljon, hogy a' magokat elő adható további történetekre nevezé kéz-ügyben lehessen. Azonközben pedig a' Gen. Hertzeg

Schwartzenberg' vezérlése alatt, a' *Manhaimi* környékek' fedezésére is, ahhoz-alkalmaztatott számu fegyveres seregeket hagyott hátra ő Fő Hertzegsége.

„Az *Olosz* táborunknál, szükségesnek találta *Gen. Melas*, a' vezérlése alatt lévő seregeket egy felől *Suzának* és *Rivolinak*, más felől pedig előbb *Saluzzónak*, és azután *Pignerolnak* elfoglalására, ki rendelni. Sept. 24-dikénn hajnalban, *H. Lichtenstein* a' *Gen. Ott* Divisiójával, ki is most gyengélkedő egészségben vagyon, *Saluzzón* keresztül útnak indult, 10 ora tályban *Pignerolnak* fele-útján az ellenségre talált, azt bátran magtámadta, és már délben *Pignerolt* elfoglalta. — „Sebessen esvén a' tsatázás, a' mi vesztesünk kevés volt; ellenben 2 ágyut, és néhány száz embert elfogtunk. — Hasonló szerentsével folyt a' *Gen. Keim*' proba-tétele is *Suza* ellen: mind ezekről a' két proba-tételekről pedig, további bővebb tudósításokat ígér *Generál Melas*. —

Ugyan ez nap a' *Rivoli* mellett lévő poszt ellen is, a' honnét a' 7-dik *Huszár-Regement*-béli *Má-jort Mescót* egy 5000 gyalogokból és 100 lovasokból álló ellenséges tsoport, ki nyomta volt, *Generál Keim* elő nyomulván, az ellenséges sereget, két szárnya felől és hátulról megtámodta, és *Rivoliból* ki-vérvén, az ejfzakának bé-következéseig kergette. Az ellenség ezer embert veszített ezen alkalmatossággal, kik közzül százan fogattattak el; a' mi holtakból, sebesekből és nem. találtatókból álló vesztesünk, 230 emberre, és 51 lóra ment. *Benitzky* nevü derék *Al Hadnagyunk*, terhes sebet kapott.

Német Ország.

A' *Régenburggi* Német Birodalmi Gyűlésnek mind három Collegiumaiban oly végzés tétellett a' múlt hónapnak 16 dikán a' votumok' többsége szerént, a' Császári Felségnek 17 dik Juliusi kegyelmes Jelentésére, hogy a' Birodalom a' Frantziákkal ismét háboruban lenni megismértetődvén, a' Birodalom' fegyveres erejének újantoni *Quintuplumra* való neveltetése, és 100 *Romai hónapoknak* fiztetése, szükségesnek lenni ismértetik, oly tzeállal, hogy ez szerént, az egyenes, igazságos, illendő, és állandó békeesség, a' mely minden igyekezet által is mind ez ideig meg nem zereztetethet, mostan, az egyesült Birodalmi-fegyverek által, meg-szereztetkeffék.

Wetzlárból és *Limburgból* (a' *Lahn* mellett) ki-kergettek a' Cs. Királyi és Mainzzi Választó Fejedelmi Huszárok, a' requilálásba foglalatoskodó Frantziákat.

Elegyes Levelek.

A' *Hollándiai* és *Helvétziai* dolgokat illető, feljebb említett fok levelekből, itt következnek valamely röviden ki-szedegettethetett summázatok:

Hágából, Sept. 23-dikán: — „

„Az itt lévő Directorium egy officialis tudósítást küldött által a' Batavus Törvényhozó Tanácsokhoz, a' mely által egy, Sept. 19-dikén a' Galló Batavus és Anglo-Russus seregek között véghez ment, nagy ütközetről téfzen jelentést. Ez

szerént, valami 10 vagy 12 ezer emberekből álló Orosz legítő lereg szállván-ki két napokkal az előtt a' Hollandus partokra, a' mely általa' York Hertzeg vezérlése alatt lévő Anglusok 20, az Orosz tábor pedig 16 vagy 17 ezer¹ emberekre telvén félelmes állapotba helyeztetődött az a' Gallo-Batavusoknak egész hadi lineájok, a' melynek Sept. 19-dikénn, mind a' Centrumát, mind pedig két szárnyait meg-támadták az Anglusok és Oroszok. Az Oroszokat Generál Lieutenánt *Hermann* vezérelte. A' főbb erő, a' Respublikánusoknak bal-szárnyok ellen dolgozott: a' mely szárnyánn ez szerént a' viaskodás is leg hevesebb és tüzeesebb volt. Az Oroszok itt, még mingyár eleinte némü-némü nyereséggel kezdték - el a' tsatázást: egész a' lántzaikig rohantak a' Hollandusoknak. Hanem, nem sokáig kedvezett a' szerentséjek. A' Frantzia batteriák tüzelni kezdtek reájok, 's-egyzersmind mind két szárnyaikra reá ütöttek az Oroszoknak; a' kik ugyan leg nagyobb vitézséggel védelmezték magokat: hanem, vezetve körül-kerítettve lévén, és segítségk sem érkezhetvén, el kellett a' nagy erőtl nyomattatniók. Gen. *Hermann*, négy oráig védelmezte magát az Oroszokkal: hanem midőn katonáit, minden felől körül-kerítettve, hullani, 's-az Anglusoktól egészfzen el-vágodva lenni, látta volna, és már segedetmet sem várhatott, magát a' véle lévő csoporttal, fogságra adta. —

„Hanem nem ilyen szerentsével folyt a' Hollandusok' részéről az ő egész lineájoknál a' tsatázás. Az ő jobb szárnyok egész délig vitéz módra védelmezte ugyan magát: hanem dél-után 2 orátályban ujjanton a' frontjokra ütöttek az Anglusok, és 2 ezer Oroszok a' szárnyokba vágta: melyhez képpeft itt el-hagyni kéntelenítették *oud-Carspel* nevű körül lántzólt posztjokat a' Hol-

lándusok; egyebek között egy fel-lobbant pus-
kaporos szekér is nagy rendeletlenségbe hoz-
ta volt őket. Az után, *St. Pancras*-nál gyüly-
tötte *Gen. Daendels* a' maga seregeit őszlze, a'
honnét nem rég nyomult volt előbb.

„Igy hát mind két Fél a' maga lineájában
maradott. Mint 10-dikben a' Hollandusok, ugy-
moft 19-dikben az Anglusok voltak a' meg-támo-
dók. A' Hollandusok 2000 el-estekre, 800 sebe-
sekre, és 2 ezer el-fogattattakra teszik a' másik
Fél' vesztesét; a' magokét nem határozták még
meg, ezt 'hát az Anglus officiális tudósításokból
fogjuk meg-látni. Mind két Fél' vesztesét egy
formájúnak írják némelyek.

Amsterdamból, Szept. 10-dikénn: —

Gen. Hermann, egy 50—60 esztendő s koru em-
ber, és annak a' *Gen. Hermann*-nak iratik lenni,
a' ki a' *Persák* ellen vezérelte volt az *Orosz* tá-
bort. A' véle fogságra esett *Oroszokról* azt
mondja, hogy ditséretes vitézséggel viselték ma-
gokat: de az Anglusoktól későre érkezhetvén a'
segítség, kéntelenek voltak, sokaknak el-hullása
után, meg adni magokat. *Gen. Hermann*-nak már
a' lovát is el lötték volt alólla. —

„*Gen. Dumonceau*, a' ki a' *Hollandus* tábor-
nak centrumát vezérelte ezen 19-dik *Septemberi*
tsatában, egy kemény vak-ütést kapott egy go-
lyobistól a' mejjénn, de a' mely nem hatott be-
lé a' testibe. Némelyek ötet az ólta meg-hólt-
nak írják lenni. — *Gen. Daendels*, 20-dikban éj-
jel vízfzla szállott *Oud-Carssel* nevü fántzaiba;
a' honnét az nap' ki-veretett volt. — A' bal szar-
nyát a' *Batavus* és *Frantzia* egyesült tábornak,

a' melyet az Oroszok előbb egész a' lántzokig vízfza-verték volt, Gen. *Vindame* vezérelte; — Némely levelek szerént, a' tsata után egy levelet irt Gen. *Hermann* a' Hollandiában lévő Anglus seregek' fő vezér ekhez *York* Királyi Hertzeghez.

Helvétziából: — „

„Ha szinten az Orosz seregeknek (igy irnak *Lindauból*) *Zürchből* lett ki nyomattatások után, nekik *Schufhausennél Svévia* felé, a' *Hotze'* táborának pedig *Bregencz* felé kellett is vonni magokat: tsak ugyan nagy reméniséggel lehet a' dolgaik helyre-hoztatását minden oránn remélni, mivelhogy Gen. *Suwarow* már 22-dikben a' *St. Gotthard'* hegyét elfoglalván, minden környülállások szerént az előnyomult Frantzia tábornak jobb szárnyába szándékozott innét vagni: melyhez-képpett egy része a' ezen hegyeken egyesült seregeknek az Orosz Gen. *Rosenberg'* vezérlése alatt, a' *Levinerthalonn*, a' más része pedig a' Gen. *Auffenberg'* vezérlése alatt a' *Maderanerthalonn* keresztül, nagyon a' jobb szárnyához közelített volt már a' Frantzia tábornak.

A' Gen. *Hotze'* szerentséltlen halálát így irják: — Sept. 25 dikénn reggeli 5 órákor hir-érkezett hozzá, hogy az ellenlég azon éjjel a' *Linth'* vízánn keresztül jött légyen. Gen. *Hotze* azonnal lóra ülván, késéroiivel együtt a' *Schænnis* és *Kaltenbrunn* között fekvő posztoknak recognoscérozásokra indult. Hanem, mikor világosodni kezdett volna, magát hirtelenséggel körülvéttetve lenni szemlélte az ellenségtől. Nehány puska-lövesek által haláloson meg-sebessülve, a' földre esett lová határol, és más nap halva találtott-meg.

Magyar Ország.

Szeged. 15. September: — „

„Éppen ma tartotta Ték. Nemes Csongrád Vármegye ezen Királyi Városban Mántua Várának meg-veteléért, a' Novinál, és más helyeken Olofz Országban történt bokros győzelminkért a' Te Deum laudamult, a' mikor e' Nemes megyében lévő Tisztviselő Urak, Egy-házi rendből való Tisztelendő és Tiszteletes Atyák, ezen Inneplésre szép számmal fel-gyülekeztek. Kik is a' meg-nevezett naponn, reggen kilentzed-fél óraker a' Tekintetes V. Ispány Horgasi Károly István Ur' házatól, az hálá adó áhítatoslag véget, mind együtt a' Katedrale Templom felé szép rendel meg indultak, előttök menvén a' B. Vétsei Huzárjainak egy része katonai renddel. — Mikor a' Templomhoz érek a' fent tuulált Urak; már akkor az itt lévő gyalogság rendbe állott töltött fegyverekkel a' Templom frontja előtt; benn pedig a' Templomban a' Tisztelendő Contionátor Ur németh nyelvenn serkengette az egyben gyült sokaságot az alkalmatossághoz kévelt a' buzgó áhítatosságra. A' prédikátzió tsak hamar el-végeződván, hegedű, sip, dob, trombita között el-kezdődött a' Nagy Mise fő Tisztelendő Csongrádi Plebánus Titt. Titt. Ur által ezekkel a' szókkal: *Te Deum laudamus!* A' mikor a' gyalogságnak töltött fegyverei, a' ki szegezett agyukegyszerre el-durrannván, nagy figyelmettséget szerzetek a' jelen lévőkben. Ez így ment a' nagy Mise alatt egynehány izben olly ropogással, hogy nem tsak az Afiszonyi fejekeun lévő bokrok, és bokkréták, hanem még a' Templomnak kemény báltozati is mind annyiszor meg-rázkódtak. — El-végeződván nagy áhítatosság között a' szent Mise, fel állott Tisztelendő Szegedi Plebánus Ur (*Radványi*); és minekutánna B. Sz. Mária születésének napjához képeft

meg-mutogatta volna' hogy a' B. Sz. Máriát a' Jézus, annyát tisztelni kell, ilyen formánn alkalmaztatta Tanítását: „Helyessenn tselekedett tehát Tek. N. Csongrád Vármegye, hogy e' mai napot, Mária tiszteletének napját választotta a' mi ditsősséges győzdelmeinkért való hálá adásra. Még Sz. István Királyunk a' B. Sz. Mária oltalmába ajánlotta e' mi Országunkat, és attól fogva, Isten utánn Máriának köszönhetik Nemes Magyarjaink győzdelmeiket, s. a. t.“ Ezután elbeszélte melly szerentséssén vették meg győzdelmelmes seregeink 10 ezer emberrel megerősített Mántua várát, 's most is mitsoda szerentsével mennek elő. Ezután intett bennünket, hogy segítsük Felséges Királyunknak győzdelmelmes seregeit, pénzel, eleséggel, katonával, egy szóval mindenünkkel.

Ezek utánn el-ütvén a' 12 órát, hívott a' patsirta (Kávéház), a' hol már akkor 80 személyekre meg-volt terítve a' vigasztal. Fent titulált Tek. Vice-Ispány Ur elől ülése alatt, dob, trombita, musika jó kedv között, el kezdődött a' gazdag ebéd. Az itt lévő különböző Vallású Urak, és Papok, mint egy atyának fiai (mivel az Afzszonyosságok másutt voltak) egymást öllelve, 's tele poharakat emelgetve jó izüenn Vivátoztak felséges Királyunknak, 's Királyné Afzszonyunknak, a' Felséges Királyi, Császári Háznak, Károly fő Hertzegnek, Fels. Nádor Ispányunknak 's Fels. Jegyesének, az Orosz Császárnak, az Angliai Udvarnak egelségokért, hofzfú életekért. Ittak ezenkívül Hazánk boldogulásáért, győzdelmelmes seregeinkért. *Suwarow, Kray, Melas*, és más Generalissainkért, Pápa ő Szentségéért, Fő Ispányunkért, és végezetre egymásért, mellyet mind annyiszor musika harsogások, és ágyú ropogások petsételtek: estvére

kelve Komédia, fényes bál, 's illendő Illuminatio tartatott, az itt lévő lovas, és gyalog katonaságnak bor és hús osztatott. Adjon a' Magyarok Istenének mindnyájonknak sok illy örvendetes napokat érnünk, és nem sokára nem csak Rómáról, hanem Párisról is ezt hallanuuk: *Suwarow ad portas!!!* Ez hát most a' leg nevezetesebb Ujság Szegedenn, más valamelly különössel innét nem kedveskedhetem, hanemha ezt mondom, hogy az el-kezdett Városháza, a' Licæum de rekassann épülnek, a' posványosabb útzák díszetesebben töltenek. — Az árulánk nagy részént el-ment, de halunk még is annyi van, hogy má'sájját egy forintonn is vehetni. A' buzának köble 2 forint a' Tavaszinak egy forint. Borunk sok, és jó, nehezen lesz, minthogy ittkülömben is kevés szokott teremni, hanem ezt másunnét procurállunk.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ungvárról 4. Sept.: — „

A' múlt Vasárnapon, az Ungvári Ekklesiák, az egyesült győzödelmes seregek' fegyvereinek szereztesés elő-meneteliért egyező akarattal *Te Deum laudamus* tartván, a' szokott czerimonok' áknak ágyúk durrogásai között lett végben vitele után: mind ezen Vármegyebeli, mind szomszéd Vármegyéből is, ezen Solennitásra öfzve sereglett számos Uri rendeket, Nagy Méltóságú Püspök ö Exja, az ártatlan vidámságig megvendégelni kegyelmesen méltóztatott. Melly alkalmatossággal, némellyek' unszolására, egy 'se. bembe lévő Ujság Copertájára, hevenyében ezen egynehány sorokat firkáltam: mellyeket jobb móddal más papirosra által tévén, ö Ex.jának által adattam.

TE DEVM LAVDAMUS
Breve Epinicium,

— ceû Mica thuris —

— ad Aram gratitudinis missa
per A. P. de Cs.

Laudamus Te magne Deus! Tuus ille triumphus
Aufriacus, qualem Miles ab Hoste refert.

* * *

Ditsérteffék az Ur Jésus! Ki vezérünk,
Nagy Isten! 's azomba Ember-Társunk, 's
Vérünk.

Övé a' Hatalom: Övé az erősség;
Méltó hát hogy övé légyen a' ditsősség.
Mozkva, Török, Német, Anglus, Magyar, egy
Sziv,
Ötből nagy sziv telik; tsak a' Svéd legyen
hiv;

Öfzve olvadt hat sziv, sokat nyom a' latba,
A' részre oszlott Frantz hijjába kap hatba.

Helybe van már Nápoly; helybe Sardinia,
Ambár tsikorgassa fogát a' Frantzia.

Egy van még roszíz kézbe; Az Ur Jésus' képe:
Ezt is vízfzja hozza a' Nagy Isten' népe.

'S meg esméri Róma, hogy meg tsalatkozott,
Mikor a' tagoktól a' Fő el távozott.

Söt már is siratja súlyos nyavalyáját,
A' tsalóka Siren Frantz' impositáját.

Ditsősség Istennek! — Ditsérjük Pittet is,
Ki jól áll; 's Jó lábra állított minket is.

Ditsérjük a' Mozkvát; azt a' vitéz népet,
Melly már sok Frantzia sapódlit le tépett.

Ditsérjük a' Magyarat! Melly nem ermér határt,
Tsak hogy holmi, mi 's más ne tegyen ben-
ne kárt.

Ditsértessék az Ur Jésus! Mert az erő
Övé: Légyen bár az ellenség vakmerő.

Vallás, Türedelem, és a' függetlenség,
Helyre áll: akár mit mivel az ellenség.

Disérteffék az Ur Jésus! átaljába,
 Hogy ilyen szép Kötéft szerzett Európába!

* * *

A' ki-adás végett hozzánk küldetett továbbá,
 a' következő meg-történt dolognak környülállá-
 sos le-irása is. —

Nagy-Károlyból, Sept. 1. napján: — „

„Mennyi hatalma légyen az ékesen - szóllás-
 nak a' szivekenn; egy igazság' közönséges Hir-
 detőjének szájában; és mit tehet egy hatalmas
 Orátor: nyilván bizonyítja egy nevezetes törté-
 net, melyet is az érdemes közönséggel közleni
 méltónak itéltem.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Történt nevezetesen: hogy midön most a'
 Theophoria innepén a' mi hatalmas Magyar
 Concionátorunk a' mi ékesen szólló Kedves
Bielek Lászlónk, Nagy-Károlynak Fő utzáján,
 sok féle rendü és vallású számos Halgatók gyü-
 lekezetében egy szivre ható beszédet tartott vól-
 na a' néphez: jelen vólt azon predikátziónn egy
 28 esztendőös Iffjú is *Kollári Mátyás* nevezetü,
 vallására nézve akkor Lutheránus, ki is az egész
 Theologiát Eperjesen ki tanulta vala, 's már
 esztendőtol fogva, Károlyban Tanítói hivatalt
 viselt, és idővel Pap lenni szándékozott.

Jelen lévén hát ez az Iffjú, a' Nagy Tu-
 dományú Concionator Urnak, a' néphez tartott
 ékes Beszédjenn: úgy meg-gyözödött lelkében
 ezen Iffjú, az abban a' predikátzióban elő adott

fundamentomos okoknak hallására, hogy más nap' mindjárt a' már fentebb tisztelt Concionator Urhoz mérvén, még némely nehézségeit elő adta, melyeknek is meg fejtéseket kérte, 's az igasságnak annál derekasabban lehető ki-nyomozására, 's azon okoknak még, mind jobban jobban lehető, meg hányására 's vetésére nézve, a' Predikáziót is el kérte magának. Ekképpen most azon hathatós Predikázióknak mind hallásából, mind figyelmetes el-olvasásából, úgy meggyőződött az igasságról: hogy Junius 29-dikénn, Péter és Pál innepe napján, nagy számú gyülekezetben, a' Nagy Károlyi Templomban, egész Ceremóniával a' Catholica szent hitet fel is vette.

„S-minthogy az Ifjúnak szép elméje, 's tudománya 's más természeti ajándékai 's szép talentomai vagynak, 's mindenek előtt való maga viselete, 's szép erköltse is nagy reménységet nyújtanak felöle: tehát a' Tiszteletes Péter Piáristák' Rendébe bé vétettetett, és Októberbenn a' Papi öltözetet is fel fogja venni Privigyben ott lévén nevendék Papjainknak közönséges házok.

E r d é l y.

Midőn 1799 Septembernek 3-dik napján Erdélyben T. Nemes Hunnyad Vármeyében B. *Bornemisza János* Ur ö Excellentiája' elől ülése alatt a' Tisztek változása esnék, és Tekintetes *Lázár János és Kenderesi Sigmund* Urak fő Biro-ságra Tek. *Keserü Antal* Ur Fő Notáriusságra, Mélt. *Bartsai László* Ur pedig leg első Tifztségre lett lépésekor Vice-Ispányságra emeltetnének,

ezen következő beszédet tartotta említett *M. Bartsai László* Ur :

„Születni élni és meg halni csak ugy érdemelnek Tekintetet, ha a két elsőnek lokon örvendenek, az utolsó pedig számtalan jajjós zokogásokat inditt fele barátaink' szivekben. — Minden haszonra van teremtvé. — A' plánták haszonra bunak 'ki a' föld gyomrából — a' kertek jó illatokkal kedveskednek. — A' termőfák frissítő gyümölsőkkel szolgálnak az iz-érzésnek, a' terméketlenek meg melegittik szobáinkat. — Az állatok, melyek- oktalanoknak nevezettnek, a' veszedelemben együve futnak, egy mást oltalmazzák. — — Tsak mi 'születnék, élénk és hálánk e' meg a' nélkül, hogy másoknak leg kevesebbet is szolgáltunk volna? Békügyünk e' a' tetsző puhaság' szobáiba; és ott, a' könnyen hívő érzékenységek' hízeltedései között el töltjük e' hijába időnket, azoknak el dorbézlásokkal, melyek szorgalmatos szüleink' halálával ingyen szállottak réánk?

„ Ne inditson e' fel, egy hív Hazafi, mi-ként törődik háza' setét szegeletében a' nyomorultak' boldogságán — a' nyögő emberek vizsgálásánn. — Ki volna olyan érzeketlen Polgár, olyan háládatlan Hazafi? a' kit Hazánk történeteiben virtussal tündöklő érdemes Hazafiak' példajok és emlékezetek, az Egoismus' szennyei közül az emberiség' tiszteletére és hasznára ki ne szollithatna. — Aldottak légyenek hamvai azon el enyészett érdemes férjfiaknak, a' kik életekben az önnön szeretetet a' nyereség' kívánást utálatoson meg vetvén, tsupán csak az emberiség' szeretete, és a' köz haszon vezérelte az ő

Nemes lelkeket. — A' kik tsak ugy vélték boldogoknak magokat, ha nyomorult, felebarátynokon segíthettek. — Nem emészthette meg Érdemes Hazafiak! az irigy idő oszlopaitokat — halhatatlanok vagytok hiv emlékezetünkben. — Unokaink unokáinknak adják által tiszteletre méltó tselekedeteiteket. — Lelkesítsenek ezen gondolatok, ébreszzenek fel ezen elmélkedések, és a' midön N. Vármegyénk' választásából, és minnyájunktól méjjen tisztelt Felséges Fejedelmünknek méltoztatott meg erősítéséből, személyünk, Közjóra tzelőző hivatalokra meg bizattatik, kövessük mindenekben érdemes házánkfiainak nyomdokait — irtsuk ki az emberiség' gyalázatyát az *Egoismust*, és egybe rontva vessük azt az egyes lelki esmeret' Itélő széke eleibe! Szolgáljunk polgár Társainkhoz való buzgó szeretetből egységben, a' személyes boszönködés, epés nyughatatlanság, számkivetve légyenek örökre, tsak az egyenesség érzékenitse sziveinket, és a' mint egy érdemes Hazánkfia inteni méltoztatott, tsak abban vetélkedjünk, ki használhat többet a' Közönségnek. — Hogy szégyenüljenek meg az *Egoisták*, és elpirult ortzajok tegyék a' Virtust még betsesebbé. Részemről méjjen tisztelem bennem vetett bizodalmát a' T. Nemes Vármegyének — meg érdemelni leg főbb törekedesem léfzen. — Fel emeltetésemet Titussal tsak abban találom, ha többnek használhatok, és a' Tek. N. Vármegye betses szeretetébe ajánlva, vagyok és léfzek az érdemes Közönségnek alázatos szolgája.

Bartsai László.